

Nr 140.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1927 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för utlåningen från fonden för torvindustriens befrämjande.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 4 mars 1927 dagtecknad proposition, nr 196, har Kungl. Maj:t under åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden nämnda dag föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med de i berörda statsrådsprotokoll angivna grunder lån måtte få från den nuvarande torvindustrilånefonden, vars benämning skulle ändras till »industrilånefonden», lämnas till även andra fabriker och industriella företag än de till torvhanteringen hörande, *dels ock* besluta, att räntan å lån, som framdeles bliva från nämnda fond utlämnade för torvhanteringen avseende ändamål, skall utgöra fem procent.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende har föredragande departementschefen anfört följande:

»En sammanfattning av den verkställda utredningen samt de hörda myndigheternas yttranden synes beträffande manufakturförslagslånefonden giva vid handen, att nämnda fond allt fortfarande äger sin obestriddiga betydelse, särskilt med avseende å fabriker av visst slag och mindre storleksordning. Möjligheten att tillgodose det med fonden avsedda ändamålet har emellertid starkt begränsats med hänsyn till de förhållandevis obetydliga medel, som stå till förfogande för utlåning. Också ha sedan lång tid tillbaka från enskilda näringsidkaresammanslutningar och från kommerskollegium förslag framkommit om ökning av fondens kapitaltillgångar. Jag tillåter mig i detta sammanhang även erinra om statsutskottets uttalande vid behandlingen av tidigare omnämnda motion vid 1919 års riksdag. Det statsfinansiella läget har emellertid hittills lagt hinder i vägen för ett tillmötesgående av de framkomna kraven. Med hänsyn till rådande förhållanden synes det mig icke heller nu möjligt att hos riksdagen äska nya anslag för en ökning av fonden. Det avsedda syftet torde emellertid i viss mån kunna ernås genom en annan åtgärd, vilken icke skulle behöva medföra att statsmakterna iklädde sig några nya eller ökade bördor. Såsom den tidigare lämnade redogörelsen för torvindustrilånefonden utvisar, är nämligen utlåningen från densamma med hänsyn till riksdagens därför givna direktiv och torvhanterings nuvarande konjunkturläge starkt begränsad. Denna omständighet har

ju också föranlett, att i årets statsverksproposition förslag framkommit att taga i anspråk 2 miljoner kronor från denna fond för lånebudgetens finansiering. Det skulle måhända kunna ifrågasättas att av den nuvarande situationen draga den slutsatsen, att fonden över huvud taget icke vidare vore behöflig utan kunde helt avvecklas. För min del har jag emellertid kommit till den bestämda uppfattningen, att detta icke vore tillrådligt. Även om det förhandenvarande ogynnsamma läget för torvhanteringen icke kan betraktas såsom blott tillfälligt, måste man dock taga hänsyn till bland annat att det alltjämt pågående arbetet på torvbränsleproblemets lösning kan komma att leda till sådana resultat, att låneunderstöd till torvbränslefabriker bliva av behovet påkallade.

Huru härmed än må förhålla sig, så synes det mig, som om den ovan omnämnda minskningen i utlåningen för torvändamål skulle öppna en väg för att tillgodose de tidigare berörda önskemålen i fråga om ökade medel för utlåning för industriändamål i allmänhet. Det lider enligt min uppfattning icke något tvivel, att den utlåning, som hittills förekommit från manufakturförslagslånefonden och som alltså härigenom skulle kunna i någon mån utvidgas, även om den kvantitativt sett är av försvinnande betydelse med hänsyn till industriens hela kapitalbehov, dock kan vara till verklig nytta särskilt i sådana fall då det gäller understödande av ur nationella och andra synpunkter betydelsefulla tillverkningsgrenar.

Vad angår de former, under vilka medel från torvindustrilånefonden — efter dess eventuella reducering genom den i årets statsverksproposition föreslagna överföringen av 2 miljoner kronor till statsbudgetens inkomstsida — skulle lämpligen kunna ställas till disposition för även andra industrigrenar än torvindustrien, hava, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, olika förslag framkommit. Den utväg, som tidigare av flera skäl förefallit mig närmast till hands liggande nämligen att helt enkelt sammanslå de båda fonderna, torde med hänsyn till de av kommerskollegium och statskontoret framförda betänkligheterna böra åtminstone för närvarande lämnas ur räkningen. Även den modifierade form av sammanslagning, som innefattas i kommerskollegii ovan återgivna förslag, synes på sätt statskontoret framhållit vara ägnad att framkalla vissa olägenheter. Under sådana förhållanden torde det lämpligaste sättet att uppnå det avsedda ändamålet vara att begära riksdagens medgivande till sådana jämkningar i de för torvindustrilånefondens användning tillämpade grunder, att möjlighet beredes att med lån tillgodose även andra industrigrenar än tillverkningen av torvbränsle och torvströ. Därvid läser, på sätt av lantbruksstyrelsen framhållits, beaktande särskilt böra skänkas sådana tillverkningsgrenar, som stå lantbruket nära, såsom framställning av lantbruksmaskiner, lantbruksredskap och gödningsämnen, konservering av jordbruks- och trädgårdsprodukter m. m. På sätt ovan antytts böra givetvis, i den mån förhållandena kunna härtill föranleda, lån från fonden alltjämt lämnas även för torvförädlingsändamål. Emellertid synes det önskvärt, att fondens förändrade karaktär kommer till uttryck i dess benämning, vilken, på sätt statskontoret föreslagit, torde böra ändras till »industrilånefonden».

I fråga om villkoren för de lån, som skulle komma att för andra än torvändamål utlämnas från fonden, anser jag mig i huvudsak kunna biträda vad kommerskollegium föreslagit, vilket alltså innebär, att dessa villkor skulle komma att bliva desamma, som de för manufakturförslagslånefonden tillämpade. Lånetiden, vilken för manufakturförslagslån för närvarande ut-

gör åtta år med fyra år amorteringsfria, torde dock böra sättas till högst tio år. Räntesatsen synes böra utgöra fem procent.

Vad beträffar den framtida utlåningen för torvindustriändamål, i den mån sådan förekommer, synas de nu för torvindustrilånefonden gällande bestämmelser även i fortsättningen böra därvid tillämpas. Lånetiden skulle alltså här utgöra sexton år med fyra år amorteringsfria. Det synes mig emellertid ur statsfinansiell synpunkt lämpligt, att räntan även för dessa lån sättes till fem procent (för närvarande fyra).»

*Utskottets
yttrande.*

Enligt utskottets mening hade det tvivelsutan varit önskligt, om en sammanslagning av ifrågavarande båda fonder — manufaktur förlagslånefonden och torvindustrilånefonden — kunnat åstadkommas. Med hänsyn till de betänkligheter, som häremot anförts av myndigheterna, torde man dock tillsvare böra stanna vid propositionens förslag, som innebär att lån från torvindustrilånefonden — hädanefter benämnd industrilånefonden — skulle få lämnas även till andra industrigrenar samt att i övrigt lånevillkoren för de båda fonderna skulle i stort sammanfalla.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivas i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 mars 1927, lån måtte få från den nuvarande torvindustrilånefonden, vars benämning skulle ändras till »industrilånefonden», lämnas till även andra fabriker och industriella företag än de till torvhanteringen hörande,

b) besluta, att räntan å lån, som framdeles bliva från nämnda fond utlämnade för torvhanteringen avseende ändamål, skall utgöra fem procent.

Stockholm den 24 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 139.